

УДК 35.01

**ФРАГМЕНТАЦІЯ (ЛОКАЛІЗАЦІЯ) ЯК МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
З ТОЧКИ ЗОРУ ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ**

Опрятний С.М.

кандидат наук з державного управління, доцент
Класичний приватний університет

I. Вступ

Ми ділимо життя на частини – особисту, сімейну, суспільну, ділову, спортивну, релігійну тощо. Цей розподіл ми знаходимо не тільки в нас самих, а й у суспільстві. Ми оперуємо такими категоріями, як: “ти” і “я”, “ми” і “вони”. Ми користуємося антонімами “любов – ненависть”, “життя – смерть”. У людському бутті немає життя, в якому немає поділу між життям і смертю, між свідомим і несвідомим, життям діловим і громадським, сімейним життям і особистим. Дуже багато чого в поведінці людини все ще залишається таємницею. Соціальні психологи не можуть дати навіть часткових відповідей на такі хвилюючі питання, як: “Чи будуть люди вчиняти по-іншому, якщо їх переконати в прийнятті нових норм?”; “Що змушує людей заподіювати біль, а іноді допомагати іншим?”; “Що призводить до соціальних конфліктів і як трансформувати стиснуті кулаки в руку допомоги?”.

Цей поділ у самій людині, в якій так багато суперечливого. З одного боку, ми хочемо миру, а з іншого – ми віддані способу життя, який призводить до війни. Ми хочемо свободи, але не усвідомлюємо в чому полягає ця свобода: свобода від чого чи від кого і що з нею робити. Тому й мир, і свобода – це мрія, яка стає ідеологією. За Г.Ю. Семигіним, “ідеологія – це система концептуально оформлених поглядів і ідей, що виражає інтереси різних соціальних класів, груп, товариств, у якій усвідомлюється й оцінюється ставлення людей до дійсності і один до одного, а також або санкціонуються існуючі в суспільстві форми панування і влади (консервативні ідеології), або обґрунтовуються їх перетворення (радикальні, революційні ідеології)” [1]. Будь-яка влада використовує ідеологію як один з основних пріоритетів у системі механізмів державного управління. Концептуально як локалізація, так і глобалізація є породженням цього пріоритету.

Один з провідних апологетів глобалізації Дж. Розенау [2] пропонує термін “фрагментація”, який означає явище, що складається з взаємодоповнюючих один одного процесів поділу та об’єднання (фрагментація та інтеграція). З його точки зору, помірний націоналізм (фрагментація) повністю

відображає сучасні тенденції і може бути доречним у глобальному суспільстві, якщо тільки не суперечить інтеграційним процесам (інтеграція). Більшість зарубіжних дослідників процесу протистояння локалізації та глобалізації (J.N. Rosenau [2], W.W. Lewis та M. Harris [3], B.K. Gills [4], J. Norberg [5], W.R. Mead [6] та ін.) припускають, що руйнівними силами сучасності є сили глобалізації. Однак ніхто не береться стверджувати, що у разі перемоги цих сил над силами локалізації для людства настане час повного блаженства. І навіть якщо це коли-небудь трапиться, то тільки в дуже далекій перспективі. У зв’язку з цим доречно теорія філософа К. Уїлберна, яка зводиться до такого: “Немає такого цілого, яке водночас не було б частиною чогось іншого, і так до нескінченності. Те, що сьогодні було цілим, завтра стає тільки частиною...” [7, с. 50]. Там само: “Навіть ціле Космосу теж, у свою чергу, є частиною цілого наступного рівня, непомітності. Ні на одному рівні у нас не буде тільки цілого, тому що завжди є тільки ціле і його частини” [7, с. 50].

Отже, процеси фрагментації і глобалізації цілком доречно розглядати в їх двоєдності – “фрагментації”. У цій статті ми спробуємо розкрити суть однієї зі складових поняття “фрагментація” – “фрагментація” процес дроблення будь-чого на безліч дрібних розрізнених фрагментів. Однак для зручності міркувань будемо використовувати більш звичні терміни “локалізація” і “глобалізація”.

II. Постановка завдання

Мета статті – уточнити визначення локалізації як елемента, наявного в процесі державного та наддержавного управління.

III. Результати

Якщо, починаючи від Єгипту, провести лінію по середземноморських землях Палестини і Сирії, потім за течією річок Тигр і Євфрат, через Месопотамію до Перської затоки, то результатом буде очевидний півмісяць. Часто його називають Благодатним півмісяцем. Учені-історики чомусь дуже добре інформовані про те, що відбувалося на окресленій території. Відповідно до їх інформації на цій території кілька тисяч років тому проживали люди, які створювали невеликі держави, дуже тісно сусідили. Ці

держави торгували, воювали між собою, зникали і з'являлися, об'єднувалися і роз'єднувалися як внаслідок внутрішніх перетворень і переділу територій, так і під впливом зовнішніх факторів. У цьому районі подібні процеси тривають і донині. Ті самі процеси відбувалися і на інших територіях і про них теж багато написано.

Ми наводимо цей приклад, тому що будь-який поділ породжує конфлікт, а через конфлікт, через боротьбу, через війну, безсумнівно, не може відбутися ніяка зміна в глибокому психологічному сенсі, хоча поверхневі зміни можливі. Через постійно змінювану обстановку людині доводиться одночасно жити в різних соціальних групах – як би кількома життями. Жити кількома життями вважається цілком моральним, що само по собі свідчить про те, що у “людини розумно” з розумом не все гаразд, тому що їй невідомий інший спосіб життя, в якому всі дії взаємопов'язані.

Змінити спосіб життя людства на підставі філософських догм, релігійних концепцій і управлінських формул в історичній ретроспективі не вдалося нікому. Як виняток це можуть бути різні самітники, але це явище індивідуальне. Гіпотетично це під силу тільки тому, хто збагнув і розуміє істину. Тобто передбачається наявність певної сутності, яка знає все про фрагменти і в змозі їх об'єднувати і складати разом (у глобальному масштабі) або сприяти їх подальшій фрагментації (локалізації території, економіки, ідеології, фінансів, силових структур у рамках концепції державного управління конкретною країною).

Очевидно, відмінності між силами глобалізації та локалізації дають початок протилежним концепціям територіальності. Глобалізація робить кордони і прихильність до своєї землі менш суттєвими, тоді як локалізація, керована прагненням до звуження сфер діяльності, підкреслює кордони і посилює глибоку прихильність до своєї землі, яка може призвести до влади емоцій над розумом. Локалізація відбувається з тих обмежень, які змушують людей і групи людей звужувати свої горизонти можливостей, беручи участь у різномірних формах поведінки, ідучи від всеохопних процесів, систем і структур. Іншими словами, будь-які технологічні, психологічні, соціальні, економічні події у сферах, які обмежують або звужують інтереси, є джерелами і проявами процесу локалізації.

Отже, локалізація – це процес посилення кордонів. Локалізація, що посилює кордони, спрямована на заборону і зменшення пересування людей, товарів, інформації, норм і звичаїв. Проте зусилля в цьому напрямі можуть бути успішними лише частково. Суспільні та державні кордони можуть бути

посилені певною мірою, але вони не можуть бути повністю непроникними. Авторитарні режими намагаються зробити їх такими, але їхня політика приречена на поразку в сучасному тісному світі з постійно зростаючою взаємозалежністю економік і комунікаційних технологій, яка не може не врахуватися. Тому не дивно, що найбільш тісні зв'язки у світі виникають на підставі факту, що жодні географічні кордони не можуть бути настільки непроникними, щоб запобігти проходженню ідей і товарів. Прихильники глобалізації в цьому питанні більш категоричні. Вони вважають, що процеси глобалізації приречені на перемогу, принаймні, в довгостроковій перспективі.

У зв'язку з цим рушійні сили локалізації, які посилюють кордон, також стали більш категоричними і принциповими, в першу чергу тому, що є певні люди і цілі культури, які перешкоджають проникненню ідей і практичних результатів глобалізації в їх громадські структури. Їх діяльність, їх система поглядів та вірувань перебувають під загрозою, як і їх межі, які раніше відокремлювали їх від зовнішнього світу, але які вже не є надійним захистом. Проте процес локалізації спирається на потреби людей відчувати психічний комфорт навколо себе, надійну підтримку – у вигляді сім'ї, родичів і сусідів, місцевих культурних звичаїв, почуття “нас”, які відрізняються від “них”.

Локалізація включає в себе процеси, спрямовані на зменшення можливостей влади і внутрішньої політики кардинально вирішувати проблеми, які не виходять за існуючі кордони, створені суспільством. Локалізація звужує і посилює межі місць походження ідей, норм, звичаїв, моралі, стримуючи таким чином, вплив нового і прогресивного. Якщо сказати по-іншому, локалізація, на відміну від глобалізації, створювала і створює перешкоди для дрібномасштабних систем. Тобто локалізація передбачає наявність і зміцнення, наприклад, окремої держави на основі власної концепції світорозуміння, власних механізмів державного управління і, природно, власного розуміння що для цієї держави прогресивно того, а що – ні. В умовах локалізації в основному місцеві умови життя, релігія, мораль визначають, що людині добре, а що – погано. Локалізація виявляється у звуженні можливостей виробників і споживачів. Тому цілком ймовірна заява: “Нам блага чужого прогресу не потрібні, нам і так добре”.

Наприклад, бакуту, плем'я, що живе в районі Конго (Центральна Африка), описує мислення білої людини як “нецілісне, розбите”. Вони називають його “лолема джола феке” – кажан, який завзято летить, але не знає куди.

І мексиканська притча про багача й рибалку підтверджує, що бакуту не самотні у

своєму розумінні життя: “У святковий день у рибальському селищі, американський бізнесмен спостерігав за тим, як місцевий рибалка повернувся з досить мізерним уловом. “Чому ж ти не рибалив довше, може, привіз би більше риби?”, – запитав чоловік. “Так просто я люблю пограти зі своїми дітьми, провести час з дружиною, пограти на гітарі з друзями”, – відповів мексиканець. Американець не вгамовувався: “Якщо ти будеш працювати наполегливіше – купиш ще один човен, а пізніше і весь флот. Ти очолиш величезну корпорацію, переселишся в Нью-Йорк, будеш значитися в списках на Уолл-Стріт. Нарешті, ти продаси свою справу і станеш дуже багатим”. “А що ж далі, сеньйор?”, – запитав рибалка. “А далі – найкраще”, – відповів бізнесмен. “Ти вийдеш на пенсію. Приїдеш знову в рибальське селище. Будеш грати зі своїми дітьми та відпочивати з дружиною...”

Будь-який мандрівник може з упевненістю сказати, що багатство і щастя не завжди сумісні. Відвідавши Європу, ви будете здивовані великою кількістю похмурих і невеселих осіб на території більшості багатих країн. Відвідавши Африку, ви побачите усміхнених людей і безперервні загальні веселощі, навіть у найбільш розвинутих країнах.

Ще один приклад на цю тему: “Велика корпорація дала африканським селянам добрива для того, щоб подвоїти їх урожай. Так і сталося. Бізнесмени вирішили, що посіяли насіння ефективного сільського господарства. На жаль, коли розпочався наступний сезон, селяни не посадили нічого. “Чому ви не саджає?”, – запитали бізнесмени. Селяни вважали це питання навіть безглуздим. “Наш останній урожай подвоївся, – відповіли вони. – Нам достатньо цього, щоб прогодувати наші родини до наступного року”. Правдива сільська історія чи ні – вона ілюструє різні відповіді людей на одне і те саме запитання: скільки людині потрібно? Один скаже: “Рівно стільки, щоб не померти з голоду”. Інший може сказати: “Якомога більше”. Останній, звичайно, буде багатшим за першого. Але чи буде він щасливішим першого?

Так хто ж живе повним життям і щасливо? Як бачимо, мексиканському рибалці не потрібні зайві проблеми, пов’язані з багатством. Він просто хоче повноцінно жити у своєму невеличкому, але для нього затишному світі. Африканському селянинові теж не хочеться зайвий раз напружуватися. Тоді кому ж потрібні проблеми? Виявляється бізнесменові. А для чого все-таки існують проблеми? Напевно, для того, щоб їх вирішувати. Ось бізнесмен їх і вирішує все життя, по можливості в глобальному масштабі. Йому подобається саме таке щастя. Про щастя написано і сказано багато. У всі віки його

тракували по-різному. Мудро сказав Дж.С. Міл більше 100 років тому: “Запитайте себе: “Чи щасливі Ви?” і Ви перестанете бути щасливими”. Існує досить поширена шкала, яка називається міжнародний показник рівня розвитку людини. За нею країни класифікуються залежно від доходу на душу населення, грамотності (освіченості) і тривалості життя. Ця шкала, безсумнівно, була створена людиною з високим рівнем доходів, високоосвіченою, яка прожила дуже довго. Таким чином, беручи до уваги критерії, на яких ґрунтується ця шкала, можна зробити висновок, що нація, в якій більшість населення характеризується низькою тривалістю життя, малоосвіченістю і невисокими доходами, – наприклад, сільські жителі, – просто нічого не означає в цьому світі, а тому її слід якимось чином вирвати з “лап” локалізації (по-іншому – ізоляції), піддати процесу креативного розвитку і змусити працювати в інтересах “всього людства”. Засоби досягнення мети – за вибором вчителів. Приблизно так і міркують прихильники глобалізації, які звикли, на ситий шлунок, ділити населення і країни планети Земля на високорозвинуті, розвинуті і недорозвинуті.

За цією самою шкалою нація невротиків з двома докторськими ступенями в кожного жителя, які до того ж дожили до 90 років, тому що їх годували, поїли, одягали і створювали інші блага саме ці безграмотні люди, які недовго живуть, отримає вищі бали. Ось і вся “фрагментація” (за Дж. Розенау).

Слід підкреслити, що “фрагментація” завжди була невід’ємною частиною життя людства. Обидві сили (локалізації та глобалізації), що діють у цих сферах, є довгостроковими процесами і немає між ними якихось “вроджених” суперечностей. Вони стосуються фундаментальних потреб людини, таким чином охоплюючи всю історію людства. Цілком природно, що антагоністичні тенденції двох концепцій приведуть їх до нерівномірного розвитку і змусять пристосовуватися один до одного.

Навряд чи варто говорити про поглинання локалізації глобалізацією або навпаки. Наприклад, імперії. У кожній імперії один кінець, але різні начала. Імперії створювалися із завойованих народів і тих, що добровільно приєдналися (процес глобалізації в дії). Ці імперії існували певний час і розпадалися. Але народи нікуди не поділися – вони залишалися, як правило, на своїх територіях зі своїми звичаями і бажанням жити так, як жили їхні предки (локалізація). Звичайно, ніхто не відкидає той факт, що в імперський період народи асимілюють (асиміляція – лат. *assimilatio* – уподібнення, злиття) щось корисне один в одного. Кожна країна багато в чому схожа на інші країни, але має свій колорит, який

відчуємо тільки в сукупності, у єдності рис, які, кожна окремо, є в менталітеті кожного народу.

IV. Висновки

Ми схильні вважати, що думки зарубіжних дослідників зводяться до того, що глобалізація і локалізація будуть співіснувати дуже довго. Безсумнівно, в процесі розвитку вони будуть доповнювати або видозмінювати один одного, (можливо) не завдаючи один одному шкоди. Але ніхто з впевненістю не може визначити, яка з цих концепцій і на якому етапі розвитку людського суспільства стане провідною.

На нашу думку, "ведучий" напевно буде визначати контекст для "веденого". Теорія К. Уїлбера стверджує: "... реальність складається не з речей чи процесів, не з цілого і його частин, а з цілого/частин, або холон, як при збільшенні масштабу спостереження, так і при зменшенні" [7, с. 50].

Ця теорія певною мірою відповідає нашим міркуванням про єдність і боротьбу двох концептуальних підходів, кожен з яких на практиці є механізмом державного управління. У зв'язку з цим про холони

ми плануємо поговорити в наступних статтях.

Література

1. Семигин Г.Ю. Идеология / Г.Ю. Семигин // Новая философская энциклопедия. – М. : Мысль, 2000. – Т. 2.
2. J.N. Rosenau, Along the Domestic-Foreign Frontier: Exploring Governance in a Turbulent World (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), ch. 6.
3. W.W. Lewis and M. Harris, "Why Globalisation Must Prevail", The McKinsey Quarterly. – 1992. – № 2. – P. 115.
4. B.K. Gills, "Editorial: 'Globalization' and the Politics of Resistance" // New Political Economy. – 1997. – Vol. 2 (March). – P. 12.
5. J. Norberg, Three Cheers for Global Capitalism, Global Issues, 05/06, Twenty-first Edition, Article 13. – P. 52–60.
6. W.R. Mead, America's Sticky Power, Global Issues, 05/06, Twenty-first Edition, Article 13. – P. 8–12.
7. Уилбер К. Краткая история всего / К. Уилбер ; пер. с англ. С.В. Зубкова. – М. : АСТ : Астрель, 2006. – 476 [4] с.

Опрятный С.М. Фрагментация (локализация) як механізм державного управління з точки зору зарубіжних дослідників

Анотація. Відмінності між силами глобалізації та локалізації дають початок протилежним концепціям територіальності. Глобалізація робить кордони та прихильність до своєї землі менш суттєвими, тоді як локалізація, керована прагненням до звуження сфер діяльності, підкреслює державні кордони і посилює глибоку прихильність до своєї землі, що може призвести до влади емоцій над розумом.

Ключові слова: фрагментація, глобалізація, локалізація, інтеграція, державне управління, наддержавне управління.

Опрятный С.Н. Фрагментация (локализация) как механизм государственного управления с точки зрения зарубежных исследователей

Аннотация. Различия между силами глобализации и локализации дают начало противоположным концепциям территориальности. Глобализация делает границы и привязанность к своей земле менее существенными, в то время как локализация, руководимая стремлением к сужению сфер деятельности, подчеркивает государственную границу и усиливает глубокую привязанность к своей земле, что может привести к власти эмоций над рассудком.

Ключевые слова: фрагментация, глобализация, локализация, интеграция, государственное управление, надгосударственное управление.

Opriatnyi S. Fragmentation as a Mechanism of State Management from the Foreign Investigators 'Point of View

Annotation. Differences between the forces of globalization and localization, give rise to opposite conceptions of territoriality. Globalization makes the border and attachment to the native land less significant, while localization is guided by the desire to narrow areas of activity, emphasizes the state frontier and enhances deep attachment to the native land, which can lead to power of emotion over reason.

Key words: fragmentation, globalization, localization, integration, governance, supranational governance.